

НЕЗАЛЕЖНА МЕДІЙНА РАДА

Висновок № 36

щодо сюжетів програми «Гроші» телеканалу «1+1» стосовно Олега Барни

м. Київ

«27» червня 2019 р.

**I. Обставини справи**

1. 6 листопада 2018 року до Незалежної медійної ради надійшло звернення від народного депутата України Олега Барни (лист № 01/900 від 06.11.2018) із проханням висловити позицію щодо недотримання медійного законодавства, міжнародних стандартів висвітлення інформації в медіа, а також порушення норм журналістської етики журналістом програми «Гроші» телеканалу «1+1» Колтуновим Ігорем Сергійовичем.

2. 14 лютого 2019 року Незалежна медійна рада, відповідно до пункту 12 Положення про Незалежну медійну раду, визнала звернення в цій справі прийнятним з огляду на те, що в передвиборний період відбувається масове поширення інформації, спрямованої на дискредитацію потенційних кандидатів до парламенту.

3. 6 вересня 2018 року на телеканалі «1+1» в ефірі програми «Гроші» вийшов сюжет «Чи легко розвести депутатів на гроші?»<sup>1</sup>, у якому обговорювалися афери з телефонними номерами народних депутатів. Так, журналісти писали різноманітним депутатами низку СМС-повідомлень від імені народного депутата Ігоря Кононенка із проханням проголосувати за певний законопроект за 50 тис. доларів. Показують листування Олега Барни, який відповідає на повідомлення й начебто готовий поміняти квитки з форуму в Польщі й повернутися раніше. Журналісти роблять висновок, що «50 000 доларів — і ти керуєш депутатом».

4. 13 вересня 2018 року в тій же програмі вийшов наступний сюжет, його назва — «Олег Барна зрозумів, що його “розвели” журналісти “Грошей”»<sup>2</sup>. Журналіст програми Ігор Колтунов розповідає, що після сюжету минулого тижня народний депутат Барна намагається врятувати залишки репутації і просить право на відповідь, однак відмовився від цього права у форматі інтерв'ю. Журналіст вирішує почекати народного депутата біля будівлі уряду з букетом квітів, подібним до букету, який сам пан Барна дав Арсенію Яценюку. Журналіст стверджує, що Олег

<sup>1</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=Pnw7stQkdow>

<sup>2</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=iOJbQ-qkSM4>

Барна голосував 22 рази в той час, коли мав перебувати в Польщі (тобто 6 вересня 2018 року); на доказ транслюється статистика голосувань із позначкою «присутній». Наприкінці сюжету пан Барна каже: «Так, я антисеміт», паралельно відбиваючись від букету пана Колтунова. Наприкінці програми ведучий Олександр Дубінський та журналіст кажуть, що напишуть до регламентного комітету Верховної Ради й контролюватимуть ситуацію до кінця.

5. У подальших сюжетах у програмі «ТСН» телеканал продовжує розвивати тематику неправомірної та неетичної поведінки пана Олега Барни, говорячи про його потенційне кнопкодавство. Втім, регламентний комітет парламенту виносить рішення про те, що поведінка народного депутата насправді порушує стандарти поведінки народного обранця.

## **II. Регулювання**

### **1. Конституція України**

**Стаття 34.** Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя.

### **2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права**

#### **Стаття 20**

2. Будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом.

### **3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)**

#### **Стаття 10. Свобода вираження поглядів**

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є

необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

#### **4. Закон України «Про телебачення і радіомовлення»:**

##### **Стаття 6. Неприпустимість зловживання свободою діяльності телерадіоорганізацій**

2. Не допускається використання телерадіоорганізацій для:  
поширення інформації, яка порушує законні права та інтереси фізичних і юридичних осіб, посягає на честь і гідність особи.

##### **Стаття 59. 1. Телерадіоорганізація зобов'язана:**

в) поширювати об'єктивну інформацію.

##### **Стаття 60. 1. Творчий працівник телерадіоорганізації зобов'язаний:**

б) перевіряти достовірність одержаної ним інформації;  
г) виконувати інші вимоги, які випливають із цього Закону і статуту телерадіоорганізації та укладеного ним з телерадіоорганізацією трудового договору.

#### **5. Кодекс етики українського журналіста<sup>3</sup>**

6. Повага до права громадськості на повну та об'єктивну інформацію про факти та події є найпершим обов'язком журналіста. Журналісти та редактори повинні здійснювати кроки для перевірки автентичності усіх повідомлень, відео- та аудіоматеріалів, отриманих від представників загалу, фрилансерів, прес-служб та інших джерел.

9. Факти, судження та припущення мають бути чітко відокремлені одне від одного. Неприпустимим є розповсюдження інформації, що містить упередженість чи необґрунтовані звинувачення.

#### **6. Резолюція ПАРЄ 1003 (1993) «Про етичні принципи журналістики»<sup>4</sup>**

4. Поширення повідомлень має базуватися на принципі достовірності, що забезпечується відповідними засобами перевірки й доказів, а також на неупередженості подання, опису й розповіді. Чутки не повинні бути складовою повідомлень. Заголовки та виклад повідомлень мають відображати сутність представлених фактів і даних якомога точніше.

21. Отже, журналістика не повинна змінювати правдиву й неупереджену інформацію або чесні думки, використовувати їх на користь ЗМІ, намагаючись створити чи сформулювати громадську думку, оскільки законність журналістики ґрунтується на ефективній повазі основоположного права громадян на інформацію як складовій поваги демократичних

<sup>3</sup> <http://www.cje.org.ua/ua/code>

<sup>4</sup> <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=16414&lang=en;> переклад українською: <http://cedem.org.ua/library/rezolyutsiya-1003-1993-pro-etychni-pryntsypy-zhurnalistyky/>

цінностей. Тому журналістика, пов'язана із законними розслідуваннями, обмежується достовірністю й чесністю інформації та думок і є несумісною з журналістськими кампаніями, що проводяться на підставі заздалегідь випрацюваних позицій і спеціальних інтересів.

### III. Оцінка дотримання стандартів журналістської діяльності

1. Перед аналізом сюжетів, героєм яких є Олег Барна, по суті Незалежна медійна рада вважає за потрібне зазначити, що її мандат поширюється винятково на ситуації, які виникають із діяльністю ЗМІ. Саме тому дописи в соціальних мережах окремих журналістів не є предметом розгляду цієї справи, хоча й можуть слугувати додатковим свідченням вчинених порушень. З огляду на це, розглядатимуться лише сюжети передачі «Гроші» на телеканалі «1+1».

2. Незалежна медійна рада також усвідомлює зацікавленість суб'єкта подання скарги у віднайдені порушень у цій справі. Водночас ця справа є типовою для українського медійного поля, в якому медіа часто використовуються для атак на політичних опонентів. Саме тому при прийнятті рішення Незалежна медійна рада враховуватиме не особистий інтерес пана Олега Барни, а суспільну значущість проблеми нехтування стандартами журналістської діяльності засобами масової інформації в Україні (див. *висновок щодо запису передачі за участі Вікторії Шилової в ефірі телеканалу «Репортер» (Одеса) (№ 2 від 16 березня 2016 року)*)<sup>5</sup>.

3. Також варто пам'ятати, що, відповідно до практики Європейського суду з прав людини, публічні особи мають толерувати ширші межі потенційної критики щодо себе (див. п. 42 рішення Європейського суду з прав людини у справі *Lingens v Austria*)<sup>6</sup>. Втім, це **не звільняє медіа від обов'язку при підготовці критичних матеріалів, що є частиною суспільних дебатів із певного питання, дотримуватися професійних стандартів журналістики** (п. 3 висновку щодо сюжету «Отбор судей в Верховный Суд: кто виноват в срыве процесса» у програмі «Подробности» на телеканалі «Інтер» 13 червня 2017 року (№ 17 від 5 липня 2017 року)<sup>7</sup>, п. 6 висновку щодо трансляції телеканалом «UA:Суми» випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом» (№ 22 від 18 січня 2018 року)<sup>8</sup>).

4. Безумовно, Олег Барна як народний депутат України, який уже неодноразово потрапляв у скандальні історії через поведінку із журналістами й не тільки, є публічною особою. З огляду на це, сюжети, критичні до його діяльності, є звичними й такими, що впливають із його посади. В той же час розслідувальна журналістика (а саме так позиціює себе передача «Гроші») є чи не найбільш залежною від дотримання стандартів журналістської діяльності. Саме від діяльності розслідувачів залежить подальша доля публічних осіб, у тому числі в рамках потенційних кримінальних проваджень, підґрунтям для яких може стати якісне розслідування.

---

<sup>5</sup> <https://mediarada.org.ua/case/408/>

<sup>6</sup> <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57523>

<sup>7</sup> <http://mediarada.org.ua/case/syuzhet-otbor-sudej-v-verhovnyij-sud-kto-vynovat-v-sryive-protsesta-u-prohrami-podrobnosti-na-telekanali-inter-13-cherwnya-2017-roku/>

<sup>8</sup> <https://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-ua-sumy-vypusku-vydavtsi-kommajna-peredachi-pid-prytsilom/>

5. Стосовно дотримання стандартів журналістської діяльності слід зазначити, що в цій передачі можуть постати запитання щодо дотримання стандартів **достовірності та збалансованості подання інформації**. Стандарту достовірності слід дотримуватися, **щоби кожен факт, наведений у передачі, був перевіреном та підтвердженим належними джерелами перевірки інформації** (п. 5 висновку щодо трансляції телеканалом NewsOne сюжету про розгляд комітетом із фінансових питань Конгресу США наявності корупції в НБУ (№ 20 від 2 листопада 2017 року)<sup>9</sup>; п. 6 висновку щодо трансляції телеканалом «112» документального фільму «Операція “Паспорт”» (№ 21 від 26 грудня 2017 року)<sup>10</sup>; п. 4 висновку щодо трансляції телеканалом «UA: Суми» випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом» (№ 22 від 18 січня 2018 року)<sup>11</sup>). Стандарт збалансованості **передбачає надання слова всім сторонам із конфліктного питання** (п. 6 висновку щодо трансляції програми «Слідами грантоїдів: спеціальний репортаж» телеканалом «Україна» (№ 16 від 27 червня 2017 року);<sup>12</sup> п. 2 висновку щодо сюжету «Отбор судей в Верховный Суд: кто виноват в срыве процесса» у програмі «Подробности» на телеканалі «Інтер» 13 червня 2017 року (№ 17 від 5 липня 2017 року)<sup>13</sup>).

6. Стосовно дотримання стандарту достовірності: в першому сюжеті не подано інформації про те, чи насправді пан Барна повернувся до України для голосування. Свідченням цього слугує одне СМС-повідомлення «Я в Києві», яке, за словами журналіста, відправив пан Олег 5 вересня. У другому сюжеті ж на підтвердження слів про те, що картка пана Олега Барни голосувала протягом його відсутності в Польщі, де народний депутат брав участь в економічному форумі, журналісти наводять лише скриншот із сайту парламенту з позначкою «присутній» за 4 вересня. Втім, цей скриншот не показує результатів голосувань і того, що пан Барна голосував аж 22 рази — і лишень є індикатором того, що картка для електронної реєстрації в системі «Рада» була у відповідному гнізді у приміщенні парламенту.

7. Стосовно дотримання стандарту збалансованості подання інформації: в жодній із передач не було здійснено спроби подати точку зору Олега Барни. Так, у першій передачі з ним спілкувалися лише від імені Ігоря Кононенка, в той час як у другій передачі журналіст Ігор Колтунов провокативно намагався поставити пану Барні запитання як реакцію на його допис у соціальній мережі.

8. Те, що низка сюжетів із порушеннями стандартів журналістської діяльності вийшла послідовно і протягом короткого часу на одному телеканалі, може свідчити про спланований характер атаки на Олега Барну. Хоча він і має толерантніше ставитися до журналістської критики, а також, безумовно, має стриманіше реагувати на журналістські випадки — без

---

<sup>9</sup> <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-newsone-syuzhetu-pro-rozhlyad-komitetom-z-finansovyh-pytan-konhresu-ssha-nayavnosti-koruptsiji-v-nbu/>

<sup>10</sup> <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-112-dokumentalnoho-filmu-operatsiya-pasport-2/>

<sup>11</sup> <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-ua-sumy-vypusku-vydavtsi-kommajna-peredachi-pid-prytsilom/>

<sup>12</sup> <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-prohramy-slidamy-hrantojidiv-spetsialnyj-reportazh-na-telekanali-ukrajina/>

<sup>13</sup> <http://mediarada.org.ua/case/syuzhet-otbor-sudej-v-verhovnyij-sud-kto-vynovat-v-sryive-protseassa-u-prohrami-podrobnosti-na-telekanali-inter-13-cherhvnya-2017-roku/>

застосування нецензурної лексики та фізичного насильства — такі атаки є неприпустимими, оскільки спотворюють якість суспільної дискусії щодо важливих питань, яким, безумовно, є потенційна корупція у стінах парламенту.

9. З огляду на це, Незалежна медійна рада дійшла висновку, що в сюжетах телеканалу «1+1» наявні порушення стандартів журналістської діяльності.

#### **IV. Висновки**

Незалежна медійна рада вважає, що в сюжетах програми «Гроші» телеканалу «1+1» стосовно Олега Барни було допущено порушення професійних стандартів журналістики, а саме стандартів достовірності та збалансованості подання інформації, відображених у статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»

Результати голосування: «За» 11 ;

«Проти» —;

«Утримуюсь» —.

Голова Незалежної  
медійної ради



Наталія Лигачова

Секретар Незалежної



Ігор Розкладай